

Rumzbya Ndaw Rungh

崇里山风

□ Cib Nyied raiz Cwz Fanghdingz hoiz

十月 著 翟芳婷 译

Mungz Lingz rox gij gojgaeq cienznaeuz lai, lwnh caet ngoenz caet hwnz cungj mbouj liux.

Seizneix, boux benz hwnj Byafanhlingj yied daeuj yied lai, mbangj boux daeuj racimh vwnzva, mbangj boux daeuj yawj gingj youqndwi, mbangj boux daeuj daejniemh yienhciegz, gyoengqvunz lumj duzmbaj、duzrwi nei, daj seiqmienh betfueng ganj daeuj, racimh gij vwnzva Bunujyauz, liuxle daiq gij dangzva vwnzva Cietcuzcu Bunujyauz ok rog bya bae.

Dingq Mungz Lingz lwnhgangj, baenq yawj daengx aen yiengh Byafanhlingj mbat ndeu, roxnyinh Byafanhlingj couh lumj aen nyenz hungloet ndeu, goraeu Byafanhlingj lumjbaenz loih aennyenz, “dung cang、dung cang、dung dung lung dung cang”, sing nyenz rengzrwd、genggyang, rwenz doh gwnzmbwn.

Haj

Mbawdoz Nungsanh youq gwnzmbwn ingj aeu, dwg aen mbanj bya homzhob ndeu.

Banhaet caeuq banhaemh, gij raemh gvangq-langh byahung raemh daengz luegbya caeuq aenmbanj. Bouxguhnaz caeuq lwghag okcaeux caeuq haeujndaem, cungj guh ok di sing’ yaem hawj aenmbanj bienq ndaej hoengghwd ndeu. Daegbied banhaemh, bouxguhnaz duq vaiz yiengz, sing hat、aenlingz, gyahwnj diegdieg hoenzngaungau, gap-baenz mbawdoz langh vaiz dauq ranz hoenzngaungau sengdoengh huzndei ndeu.

Caeuq Byafanhlingj doxdaengh, dwg aen miuh Byasiujbauj laeng mbanj, baez daengz Ndwencieng、Cietcuzcu daengj ciet hung, ranzranz cungj bae miuh saxcae q diemj yieng, gouzmbaen j goengsix baujyouh fwn yinz rumz swnh、youq ndei gwn van. Caeuq gij yienghsaeh cizdij hung haicuengq Byafanhlingj doxbeij, saxcae q goengsix dan dwg saeh iq ndaw ranz, hoeng cungj youq diegsang、youq ndoengmwn, itloh hawj vunzmbanj benz sang ngiengxyawj.

Youq Byayauz, ndoengfaex deng nyinhnaeuz saenzmaed lai, miz rengzfap swhyienz, hix hawj vunzmbanj gagrox ciuqsouj. Gofaex henz miuh mbouj miz vunz gamj raemj, cienzcaiz doxgaiq goenggya、cienzcaiz cizdij mbouj miz vunz gamj aeu. Beixnuengx Bunujyauz nyinhnaeuz sojmiz doenghyiengh gag miz cungj miz saenzlingz, mbouj ndaej mbouj aeueiq gyoengqde.

Youq ndaw rungh, vunzmbanj caeuq diegnamh、ngauqrin、gofaex, caiqlj fwn rumz、byajmyig daengj doenghyiengh swhyienz cei q dox haeujgyawj. Gyoengqde lai rox swhyienz bienqvai lai yiengh caeuq gij rengz de hung dangqmaz, ndigah rox gingqlau swhyienz. Cungj cingz neix, yienh’ok gij gvanhaeh vunz caeuq swhyienz diuzmingh dox-caemh, dakdawz aen simmuengh gyaunde i vunz caeuq swhyienz huzndei caemhyouq.

Byarin rox ganq ciengx gij gojgaeq de, aenvih

蒙灵有一肚子的传说故事，七天七夜都讲不完。如今，攀登番岭山的人越来越多，有文化探寻的，有休闲观光的，有现场体验的，人们像蝴蝶、蜜蜂，从四面八方赶来，探秘布努瑶文化，然后将布努瑶祝著节文化之花蜜，带到山外。

聆听蒙灵的讲述，环视番岭山的全貌，感觉番岭山就像一面巨大的铜鼓，番岭山的枫树仿佛鼓槌，“咚锵、咚锵、咚咚隆咚锵”，激昂、铿锵的铜鼓声，响彻云霄。

五

航拍的弄山图，是群山簇拥的村落。

在早晨与傍晚，大山都把庞大的阴影斜挂在山谷和村子里。早起与晚归的农人与学童，总会弄出一些动静让村子变得热闹。尤其在傍晚，走着农人、牛羊，响着吆喝、铃铛，加上四起的炊烟，组成生动祥和的牧归烟霞图。

与番岭山遥相呼应的，是村后小堡山的社庙，每到春节、祝著节等重大节日，各家各户都会到社庙祭拜上香，祈祷社神保佑风调雨顺、幸福安康。与番岭山开放盛大的集体活动相比，神社的祭祀只是家庭小众活动，但都位高处、居密林，始终让村民攀登仰望。

在瑶山，山林被认为富有神性，有着自然法力，也赋予了村民意志力。社庙周边的树木无人敢动，公共财物、集体资产无人敢拿。布努瑶同胞认为任何自然存在物都有神灵，不能对它们不尊不敬。

在山里，山民与土地、石头、树木，乃至风雨、雷电等自然物最为亲近。他们最能体验自然的变化莫测及其无限的威力，因此对自然有着普遍的敬畏感。这种感情，体现的是人与自然命运与共的联系，寄寓了人与自然和谐共处的美好愿景。

石山是可以孕育故事的，因为它有传统的血脉；民间故事是能够飞翔的，因为它让作者的思想变得丰富充盈。

在与自然和谐相处中，山民可以用汗水换取情爱与温饱，同样也能够用灵感与想象长歌抒怀。弄山本土的作家作者，根植民族传统文化的沃土，自觉地把山石、树木、井水、谷地等自然物作为审美的对象，赋予它们人格的力量和生命的意义。像蒙灵这样的“甫机”（德高望重的人）们都是能说会唱的说唱家，许多民间传说故事就在他们的说唱中传承下来，滋养着一代代人。瑶鹰、蒙灵、韦山、蓝庆军等一批当代的作家、诗人、学者、民间艺术工作者，无不深受民族优秀传统文化的熏陶与影响。他们将独特的艺术视角、审美理念和人文关怀投放到家乡这块土地。他们心中有家乡，眼里有故事，故事里的石头、树木、飞禽，都是和睦的邻居、和善的朋友，甚至还有一场场催人泪下的爱情故事。

在小学，孩子们会学习和传承民族的歌舞，打陀螺、跳多番舞、射弩等都进入课堂；课外他们还听“甫机”讲传说故事，看本土作家以弄山为写作背景的作品。

晚归的“甫机”坐在门前榕树下，绘声绘色地给孩子讲故事，有时欢笑，有时哽咽。寿巾与哈西随着晚风自由摆动，有时会停靠在有犬形的图案上，跳到悬挂的鸟笼上，一颤一颤的，让人看到大山的风有了形状，有了神色。

2021年5月24日，瑶族祝著节经国务院批准列入第五批国家级非物质文化遗产代表性项目名录，蒙灵激动得流泪了。他靠在弄山老屋的椅子上抽泣着，这喜泪憋了数十年。他那被山风打磨了七十年的脸，饱经风霜。泪水沿着皱纹徐徐下移，像甘露滋润久旱的山谷，令每一个沟坎都充满了慰藉。

de miz meglwed ciuhgeq; gojgaeq ndawbiengz mbin ndaej, aenvih de hawj bouxraiz naemj ndaej lai raeuh.

Youq mwh caeuq swhyienz huzndei caemh-youq, vunz ndaw rungh yungh raemxhanh vuenh gij gya ez gij ndiep caeuq gij imq gij raeuj ndaej, doxdoengz hix yungh lingzgamj caeuq ngeixnaemj gangjok cingzgamj ndaej. Canghraiz bouxraiz bonjdieg Nungsanh, cap rag gaiq namhbiz vwnzva ciuhgeq minzcuz, gagrox aeu rinbya、gofaex、raemxcingj、cauzlak daengj doenghyiengh swhyienz guh gaiq gyaunde i, hawj gyoengqde miz gij rengz vunzgek caeuq gij ei qngeih diuzmingh. Lumj Mungz Lingz gyoengq “bouxgeq” (boux miz mingzdaeuz) baenzneix cungj dwg canghgangjciengq rox gangj rox ciengq, gij gojgaeq cienznaeuz ndawbiengz haujlai couh dwg gyoengqde gangj ciengq cienz roengz-daeuj, boujnyinh daih dem daih vunz. Yauzyingh、Mungz Lingz、Veiz Sanh、Lanz Gingginh daengj buek canghraiz、canghsei、lauxhangz、bouxguh hong dinfwngz ndawbiengz daihneix ndeu, gij vwnzva ciuhgeq maenhndei minzcuz cungj oenqnyumx caeuq yingjyangj daengz gyoengqde. Gyoengqde douz gij daraen yisuz daegbied、gij leixniemh saemjgyaeu caeuq yinzvwnz gvansim haeuj daengz gaiq diegnamh ranzmbanj neix bae. Gyoengqde ndawsim miz ranzmbanj, lwgda raen gojgaeq, ndaw gojgaeq ngauqrin、gofaex、duzroeg, cungj dwg gekleiz doxhuz、baengzyoux doxndei, vanzlij miz aen dem aen gojgaeq lwnh dox ndiepgyaez hawj vunz gamjdoengh dem.

Youq siujyoz, gyoengq lwgnyez rox hagsib caeuq cienzswnj go foux minzcuz, dwk gyangq、diuq foux dohfanh、nyingz nuj daengj cungj haeuj daengz ndaw diengzhag; rogdangz gyoengqde lij dingq “bouxgeq” gangj gojgaeq cienznaeuz, yawj gij saw canghraiz bonjdieg aeu Nungsanh guh goek raiz de.

“Bouxgeq” haeujndaem naengh youq laj gorungz bakdou, lwnh gojgaeq hawj lwgnyez lumjlili, mbangj seiz riu hoho, mbangj seiz daejaekwk. Mbawgaen caeuq mbawman gaen rumz mbinfe fe, mbangj seiz daengx baengh youq gwnz doz yiengh duzma, diuq daengz gwnz rongzroeg venj youq haenx, diuqyetyet, hawj vunz yawj raen gij rumz byahung miz le yiengh, miz le saenzsaek.

2021 nienz 5 nyied 24 hauh, Cietcuzcu Yauzcuz ginggvaq Gozvuyen baecinj liedhaeuj buek daihhaj guekgya gaep feihvuzciz vwnzva yizcanj dai byaujsing hanghmoeg mingzloeg, Mungz Lingz raemxda lae byoegbyoeg. De ing youq aen’eij ranzgaeuq Nungsanh daejfwtfwt, mbat angqyangz raemxda doek neix nyaenx le geij cib bi. Faj naj de deng rumzbya ci caetcib bi haenx, miz haemzhoj lai. Raemxda ei gij nya euq menhmenh lae doxroengz, lumj fwnraq nyinh cauzlak rengx nanz nei, hawj aen’aen lueggumz cungj rimhoz liuxliux.

(4)